

Awifauna lęgowa terenu zalewowego Odry pod Wrocławiem w ciągu 125 lat

Breeding avifauna of an Oder floodplain near Wrocław during the period of 125 years

LUDWIK TOMIAŁOJĆ

Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Wrocławski
50–335 Wrocław, ul. Sienkiewicza 21
e-mail: tomilu@biol.uni.wroc.pl

Słowa kluczowe: awifauna lęgowa, wielkość populacji, teren podmiejski, porównania wieloletnie.

Wschodni skraj obszaru administracyjnego Wrocławia – tereny zalewowe Odry pod Strachocinem i Wojnowem – był badany ornitologicznie w latach 1889–1890, na przełomie lat 50. i 60. XX wieku oraz w roku 2004, a w latach 2014–2015 skład awifauny lęgowej opisano na powierzchni ok. 450 ha obejmującej też zabudowę podmiejską w miejscu dawnych pól i ogrodów, przy dwóch niewielkich wtedy osadach. Pomijając osiem najliczniejszych gatunków leśnych, ptaki policzono za pomocą kombinowanej metody kartograficznej na ogroblowanym obszarze zalewowym (z Lasem Strachocińskim, pastwiskami i trzcinowiskami) wynoszącym 282 ha. Porównanie danych ujawniło spadek bogactwa gatunkowego awifauny z około 98 gatunków (wraz z osiedlami) wykazanych w XIX wieku do około 77 występujących obecnie. Znikły stanowiska lęgowe niemal 28 gatunków, osiedliło się 10 nowych, a u połowy gatunków wystąpiły wyraźne zmiany w liczebności. Część zmian jest odzwierciedleniem ogólniejszych trendów w skali Śląska, a lokalnymi przyczynami są głównie wysychanie tego dawniej bogatszego w wody terenu (zanik perkozów, rzadszych kaczek i chruścieli, siewkowców) oraz silniejsza dziś presja ssących drapieżników. W miejscach suchszych ekspansja wysokiej roślinności zielnej (wobec eutrofizacji i zaprzestania wypasu) oraz rosnąca penetracja ludzka spowodowały wycofanie się kilku gatunków drapieżnych, dziennych i nocnych oraz zaniki lub spadki u gatunków naziemnych: kuropatwy *Perdix perdix*, skowronka *Alauda arvensis*, świergotka drzewnego *Anthus trivialis*, piecuszka *Phylloscopus trochilus*, ortolana *Emberiza hortulana* i trznadla *E. citrinella*. Zmiany w awifaunie lasu są mniejsze, wyraźnie jednak dwa gatunki wycofały się z siedlisk leśnych do osad ludzkich – mazurek *Passer montanus* i kulczyk *Serinus serinus*. Podobnie jak w innych wieloletnich porównaniach, w obecnej analizie zaznaczył się spadek liczebności leśnych migrantów tropikalnych.